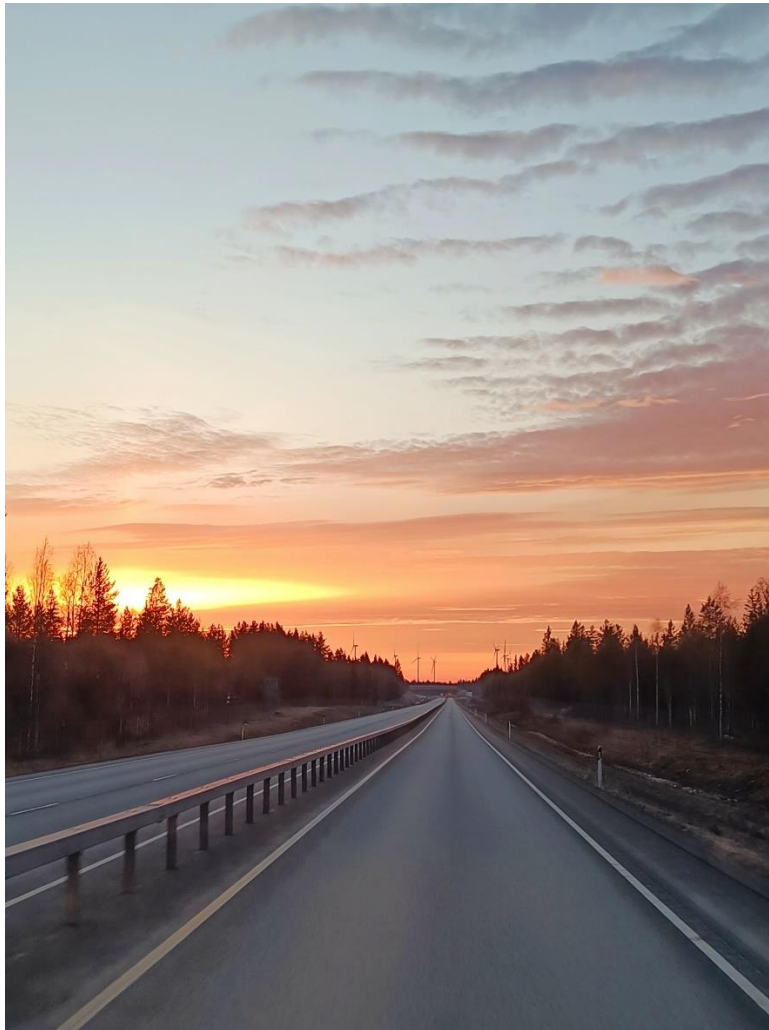

Simon kunnan

OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA 1v. 2025-2026

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Opiskeluhoolto	5
2.	Lukuvuoden 2025-2026 lukuvuoden tavoitteet sekä toimenpiteet	8
3.	Simon esi- ja peruskoulujen sekä lukion opiskeluhooldopalvelut	9
3.1.1.	Opiskeluhoollon toteutuminen henkilötöyvuosina v. 2025	10
3.1.2.	Oikeus saada opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja	11
4.	Oppilaitoskohtainen opiskeluhoolto	11
5.1.	Koulukohtaisen oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän tehtävät	12
5.	Kun huoli herää	12
5.1.	Oppilas- ja opiskelijahuoltokertomusten laatiminen ja säilytys	13
6.	Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto	14
7.	Tapaturmat	17
8.	Tupakkatuotteet ja päihteet	17
9.	Oppilaan ohjaus	19
10.	Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen	20
10.1.	Poissaolojen ennaltaehkäisy	21
11.	Opiskelijoiden oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön	21
11.1.	Fyysisesti turvallinen oppimisympäristö	22
11.2.	Psyykinen turvallisuus oppilaitoksessa	23
11.3.	Sosiaalinen turvallisuus oppilaitoksessa	23
12.	Suunnitelma kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteiden varalle	24
12.1.	Kiusaamiseen puuttuminen ja sen ennaltaehkäisy	25
13.	Kurinpito	27
14.	Väkivalta- ja häirintätilanteet	27
14.1	Väkivallan muodot	28
14.2	Väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisy	30
14.3.	Väkivallan tunnistaminen	30
15.	Kriisi-, uhka- ja vaaratilanteet	32
15.1.	Toiminta uhka- ja vaaratilanteissa	32
15.2.	Toiminta kriisitilanteissa	32

Simon kunnan opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan Simon kunnan opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeisimmät periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteutumiseksi ja seuraamiseksi. Suunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoolto-osuuden. Opiskeluhoolto kuuluu kuntien lasten ja nuorten hyvinvointipalvelukokonaisuuteen yhtenä tärkeänä osana kyseistä palveluverkostoa. Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto sisältää oppilas- ja opiskelijahuollon, jolla tarkoitetaan oppilaan/opiskelijan oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Opiskeluhoollon tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen. Monialainen verkostoyhteistyö ja palveluiden joustavuus ovat myös toimivan opiskeluhoollon lähtökohtana. Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Lisäksi oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaisiin maksuttomiin opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut.

Simon kunnan opiskeluhooltosuunnitelma päivitetään lukuvuosittain ja se ohjaa koulujen opiskeluhoolltoa. Ohjausryhmän jäseniä osallistuu koulujen oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmiin, joten tiivis yhteistyö ohjausryhmän ja koulukohtaisten ryhmien välillä tekee tiedonkultaa, ohjauksesta ja toiminnan arvioinnista säännöllistä ja luontevaa.

Simon kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmä

Kunnan opiskeluhoolltoa ohjaa ja kehittää opiskelijahuollon ohjausryhmä. Ohjausryhmä koostuu kaksi kertaa lukuvuodessa.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä

- Vastaa kunnan monialaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.
- Ohjaa koulujen ja oppilaitosten opiskeluhoolltoa.
- Linjaa yhteiset tavoitteet toteuttamalleen opiskeluhoollon toiminnalle ja tukee yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja yhtenäisten toimintatapojen omaksumista
- laatii vastuulleen kuuluvan opiskeluhoollon kuntakohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman, joka liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja joka korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoollon osuuden.

Opiskeluhuollon ohjausryhmään kuuluvat:**Sivistysjohtaja**

Hanna Tikka, p. 040 8422 313

Simon koulun ja lukion rehtori

Sari Hekkanen-Olervo, p. 040 355 9572

Maksniemen koulunjohtaja

Lotta Nurmela, p. 040 662 8894

Vastaava koulukurattori

Katja Enbuske, p.050 5917398

Osaston hoitaja, Lapha

Susanna Klemettinen, p. 040 7251403

Vapaa-aika- ja hyvinvointikoordinaattori, Simon kunta

Silja Hiltula, p. 040 758 4465

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja, Simon kunta

Mia Palokangas, p. 040 542 2062

Opiskeluhuollon palveluvastaava, Lapha

Johanna Pesälä, p 0400 893426

Lapsiperheiden palvelujen palvelupäällikkö, Lapha

Satu Oinas, p. 040 487 1742

Johtava lääkäri, Lapha

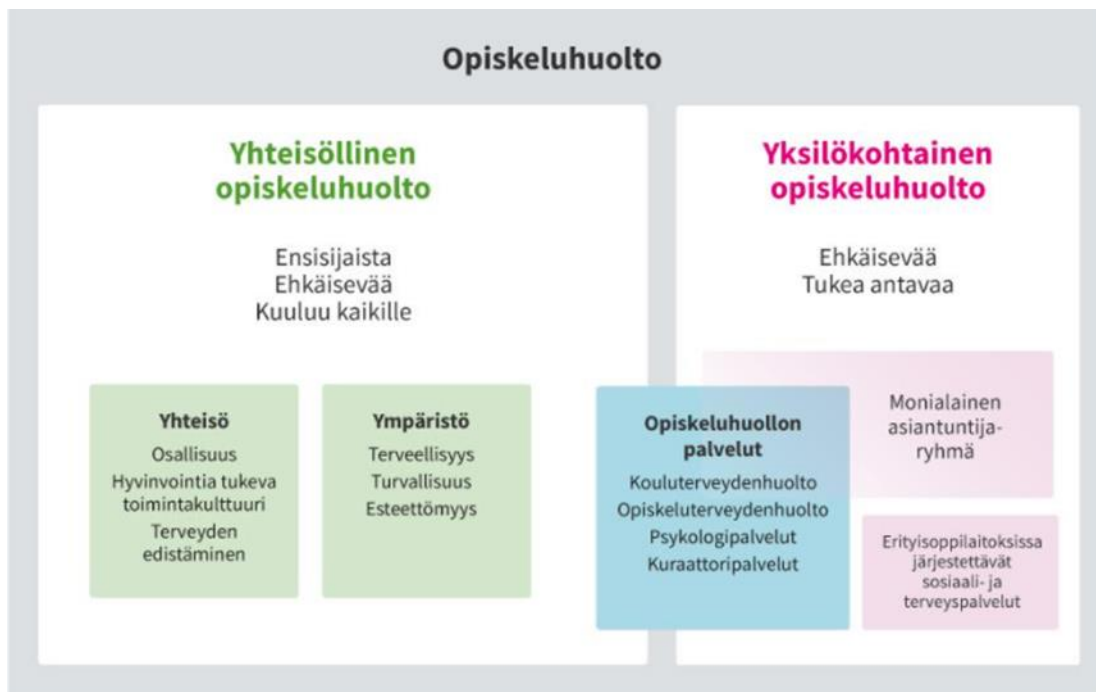
Annika Ylitalo, ylilääkäri, Lapha

Johtava sosiaalityöntekijä, Lapha

Elina Kalaoja, p. 050 433 5679

1. Opiskeluhoolto

Opiskeluhoolto jaetaan **yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon**.

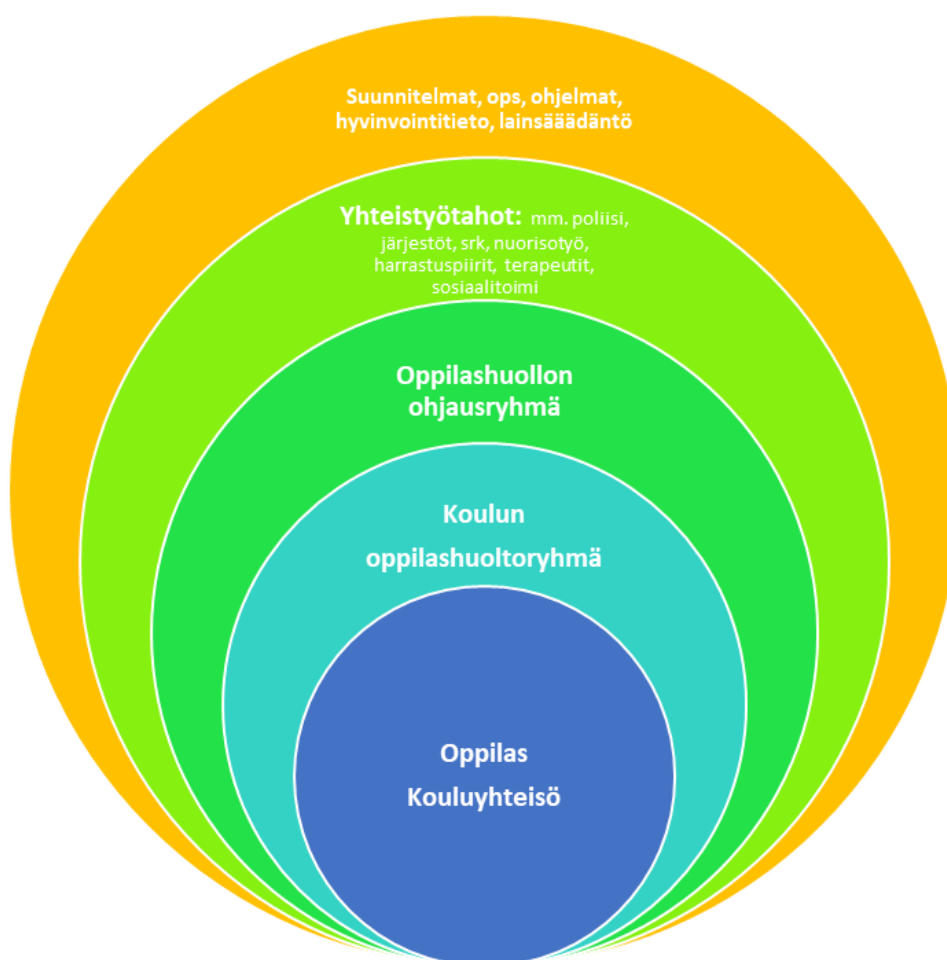
Kuva 1. Opiskeluhoollon kokonaisuus (THL, Opiskeluhoolto, 2021)

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitoksessa edistetään koululaisten oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoiltoa toteuttavat kaikki koulussa työskentelevät henkilöt. Opiskeluhoollon keskiössä ovat oppilas ja kuten yhteisöllisen oppilashuoltotyön tavoitteena on, myös koko kouluyhteisö. Lasten ja nuorten hyvinvointityössä kuten opiskeluhoillossa korostetaan oppilaan osallisuutta. Heidät otetaan mukaan etsimään keinoja parantaa hyvinvointia koulussa ja kehittämään yhteisöllisiä toimintatapoja. Yhteisölliseen opiskeluhoilto-työn toteuttamiseen oppilaat osallistuvat mm. oppilaskuntatyön kautta. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä huoltajien sekä lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Opiskeluhoilto tuo kouluun yhteenkuuluvuutta, huolenpitoa ja avointa vuorovaikutusta.

Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

- Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen

Huoltajien näkemyksiä kartoitetaan opettajien ja huoltajien välisissä palavereissa, luokkien vanhempainilloissa ja arkiviestinnässä. Huoltaja voi osallistua yhteisöllisen opiskeluhoitotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen vanhempainyhdistyksen tai luokkatoiminnan kautta. Vanhempainyhdistyksen mielipiteitä ja näkemyksiä kysytään esim. järjestyssääntöjä laadittaessa, opetussuunnitelmatyössä ja opiskeluhoitoa suunniteltaessa. Vanhempainyhdistyksen edustaja osallistuu tarvittaessa opiskeluhoitoryhmän palaveriin.

Kuva 2. Oppilashuollon ekosysteemi

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta tai tiettyä oppilasryhmää koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeää on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä koulun arjessa että oppilashuollon tuen rakentamisessa. Opiskeluhoitopalvelu perustuu vapaaehtoisuuteen.

Koulun monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti yksittäisen oppilaan tai tietyn oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvien asioiden käsittelemistä varten. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Opiskeluhoitotyö voi käynnistyä oppilaan, huoltajan tai koulun työntekijän ilmaiseman huolen perusteella.

Yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon kuuluva asian käsittely monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Ellei opiskelijalla ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, suostumuksen antaa huoltaja. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.

Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Alaikäisellä ja vajaavaltaisella on oikeus kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja painavasta syystä, jos se ei ole selvästi vastoin hänen etuaan. Arvion edun vastaisuudesta tekee opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhoollon palveluja.

Asiantuntijaryhmän jäsenillä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus pyytää neuvoa ja saada tietoa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta sellaisissa oppilaan asioissa, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi. On luvallista antaa tietoja, jotka ovat välttämättömiä virka-aputehtävän, toimeksiannon tai omaan lukuun muutoin suoritettavan tehtävän suorittamiseksi. Annettujen tietojen salassapidosta ja suojaamisesta on varmistuttava asianmukaisesti.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhoollon rekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta. Opetuksen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä.

2. Lukuvuoden 2025-2026 lukuvuoden tavoitteet sekä toimenpiteet

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan - oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset. Lukuvuosikohtaiset tavoitteet määrittävät Simon kunnan hyvinvointisuunnitelman, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä hyvinvointikartoitusten kuten esimerkiksi THL:n terveyskyselyiden pohjalta.

Lukuvuoden 2025-2026 tavoitteet:

Osallisuuden vahvistaminen:

Kouluissa vahvistetaan oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta kuulemalla ja osallistamalla heitä koulun toiminnan suunnitteluun sekä vahvistamalla yhteisöllisyyttä koulun toimintakulttuurissa. Tärkeää on, että oppilailla ja opiskelijoilla on aito tunne siitä, että he ovat osa kouluyhteisöä, tulevat kuulluksi omana itsenään ja he voivat vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin. Osallistamista tukevat esimerkiksi: ryhmäyttämiset, yhteisöllisyyttä tukeva toiminta koulun arjessa, aloitelaatikat, oppilaskunta, oppilaiden mukaan ottaminen teemapäivien ym. toiminnan suunnitteluun ja yhteiset kehittämispalaverit oppilaiden ja aikuisten välillä.

Oppilaiden liikkumisen lisääminen ja terveellisten elämäntapojen vahvistaminen:

Koulun arjessa on hyvä huomioida erilaiset mahdollisuudet monipuoliseen liikkumiseen. Toimenpiteinä ovat esimerkiksi välituntiaktiviteettien kehittäminen, hyvinvoinnin teemapäivät, kummitoiminnan kehittäminen sekä kouluruokailun terveellisyyden korostaminen.

Mielenterveyden tukeminen, koulupoissaolojen vähentäminen:

Mielenterveys rakentuu arjessa yksilö-, yhteisö- ja rakennetasolla (THL) näin ollen mielenterveyden tukeminen tapahtuu kouluyhteisössä eri tasoilla.

Mielenterveyttä tukevat esimerkiksi toimiva moniammatillinen yhteistyö ja varhaisen tuen mahdollistaminen oppilaalle/opiskelijalle, poissaolomallin käyttäminen, kohtaavat aikuiset, yhteisöllisyyden, osallisuuden ja sosiaalisen tuen vahvistaminen sekä turvallisen opiskeluympäristön luominen (ks luku 11).

3. Simon esi- ja peruskoulujen sekä lukion opiskeluhoil- topalvelut

Simon kunnan opiskeluhoiltopalvelut jakaantuvat kahteen toimipisteeseen: Simon koululle (1-9lk) ja lukiolle sekä Maksniemen koululle (1-6lk). Esikoululaisilla on käytettävänä kuraatori- ja psykologipalvelut sekä neuvolan kautta terveydenhoiltopalvelut sekä monialainen asiantuntijaryhmä.

Kouluterveydenhoitaja

Riikka-Tuulia Tikkanen, puh. 0405727241

Tavattavissa ma, ti, ke ja pe Simon koululla, to Maksniemessä

Koululääkäri

Koululääkäri on tavattavissa koululla maanantaisin ajanvarauksella. Ajanvaraus koululääkärille kouluterveydenhoitajan kautta.

Koulupsykologi

Maiju Nevanperä

puh. 040 716 7407

Koululla maanantaisin ja etänä torstaisin

Koulupsykologi on psyykkisen kehityksen ja kasvun sekä mielenterveyden asiantuntija, jonka työn tavoitteena on edistää oppilaan hyvinvointia, oppimista ja koulunkäyntiä. Koulupsykologi antaa matalan kynnyksen ohjausta, neuvontaa ja keskusteluapua yksittäisille oppilaille ja vanhemmille, sekä konsultaatiota ja neuvontaa opettajille. Tarvittaessa koulupsykologi voi myös arvioida ja tutkia oppilaan oppimisen, keskittymisen, motivaation, käyttäytymisen ja tunne-elämän pulmia hyödyntämällä erilaisia tutkimusmenetelmiä, kuten haastatteluita, havainnointia, kyselylomakkeita sekä psykologisia testejä. Tutkimusten tuloksia voidaan hyödyntää oppilaan koulunkäynnin tukitoimien suunnittelussa ja kuntoutuksen järjestämisessä. Oppilaat, vanhemmat ja opettajat voivat olla yhteydessä koulupsykologiin puhelimitse tai Wilman kautta.

Vastaava koulukuraattori

Katja Enbuske

p.0505917398

Tavattavissa Simon koululla ja lukiolla ti,to ja pe sekä Maksniemessä ma.

Katja.enbuske@lapha.fi

Kuraattoripalvelu on ehkäisevää sosiaalipalvelua, jolla edistetään yksilöiden ja kouluyhteisön hyvinvointia, kodin ja koulun välistä yhteistyötä ja oppilaan ja perheen ohjautumista muihin tarvittaviin palveluihin. Koulukuraattoriin voi ottaa yhteyttä Wilman kautta, puhelimitse tai sähköpostilla. Kuraattori kartoittaa tuen tarvetta sekä tarjoaa tuki- ja ohjauskeskustelua koulunkäyntiin, opiskeluun, käyttäytymiseen, sosiaalisiin suhteisiin, tunne-elämään, perhetilanteeseen ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa.

Oppilashuollon yhteistyötahot:

Sosiaalityöntekijä

Matti Autio

0504331416

Juulia Ronkainen

0505977266

Psykiatriset sairaanhoitajat:

Lukio: Heli Kinnunen p. 040 5345220 ja Teija Miettinen p. 040 5338485

Vastaanotto kirjaston yläkerrassa

Peruskoulu psykiatrinen sairaanhoitaja:

Karoliina Moisanen, Wilman kautta

Nuorisotyö

Antero Kotila, vapaa-aikaohjaaja p. 040 663 3031

Anu Rajaniemi, etsivä- ja koulunuorisotyöntekijä Tavattavissa koululla ti ja pe. p. 040 526 0754

Srk

Virpi Mäkitalo, nuorisotyönohjaaja

puh:040 3580690

Poliisi:

ennaltaestava.lappi@poliisi.fi

Iina Ruohola, 029-5466983

3.1.1. Opiskeluhuollon toteutuminen henkilötyövuosina v. 2025

Simon koulu ja Simon lukio

1.-9 lk oppilaita 171

Lukion opiskelijoita 58

Simon päiväkodin esikouluryhmä 7 lasta

terveydenhoitaja 0,8 htv

psykologi 0,2 htv

kuraattori 0,6 htv

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu vähintään 4krt vuodessa

Lukion opiskeluhoitoryhmä kokoontuu vähintään 4krt vuodessa

Maksniemen koulu

oppilaita 61

terveydenhoitaja 0,2 htv

psykologi 0,10 htv

kuraattori 0,20 htv

Maksniemen päiväkodin esikouluryhmä 5 lasta

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa

3.1.2. Oikeus saada opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

4. Oppilaitoskohtainen opiskeluhoolto

Simon kunnan opiskeluhoollon suunnitelma ohjaa Simon esiopetuksen, Simon koulun (1-9lk), Maksniemen koulun (1-6lk) ja Simon lukion opiskeluhoollon. Koulut toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhoollon yhteistyössä opiskeluhoollon asiantuntijoiden kanssa. Koulukohtainen opiskeluhoollon ryhmä on monialainen, ja siinä tulee olla oppilaitoksen johtoa ja henkilöstön edustajia, koulu- ja opiskeluterveydenhoollon terveydenhoitaja ja lääkäri, psykologi- ja kuraattoripalvelujen sekä opiskelijoiden ja hoitajien edustaja. Lisäksi ryhmään voi kuulua muiden kunnan toimialojen ja viranomaisten sekä järjestöjen ja seurakunnan edustajia.

Koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä vastaa koulun opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista oppilashuollon ohjausryhmän linjausten mukaisesti. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

5.1. Koulukohtaisen oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmän tehtävät

- Opiskeluhooltoryhmä laatii oppilashuoltosuunnitelman ja päivittää sen vuosittain syysluku-kauden aikana
- Seuraa, arvioi ja kehittää kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia.
- Vahvistaa koulun myönteistä oppimis- ja työskentelyilmapiiriä.
- Vuosittain järjestetään teematyöskentelyä. Teemat voidaan nivoa MOK-kokonaisuuksiin ja teemapäiviin
- Edistää oppilaiden osallisuutta koulun toimintakulttuurissa.
- Kehittää koulun ja kodin välistä yhteistyötä.
- Huolehtii kouluyhteisön osallistumisesta seuraaviin tarkastuksiin:
 - Kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus / Meri-Lapin ympäristöpalvelut
 - Työterveyshuollon työpaikkaselvitys / työterveyshuolto
 - Työsuojelutarkastus / AVI

Opiskeluhooltoryhmä kokoontuu tehtävän mukaan säännöllisesti lukuvuoden aikana. Koulun opiskeluhooltoryhmä seuraa opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista. Koulut ja oppilashuoltopalveluita tarjoavat tahot toimittavat oppilaiden hyvinvointiin liittyvien kyselyjen ja selvitysten tulokset oppilashuoltoryhmälle aina tuloksia saatuaan. Tällaisia kyselyjä ovat mm. vuosittainen hyvinvointikysely, laajojen terveystarkastusten yhteenvedot, kouluterveyskyselyt ja muut koulussa tehdyt oppilaiden hyvinvointiin liittyvät selvitykset. Opiskeluhooltoryhmä käsittelee saatuja tuloksia säännöllisissä palaverissaan ja päättää toimenpiteistä, kuten keskeisistä tuloksista tiedottamisesta oppilaille, huoltajille ja muille yhteistyötahoille. Opiskeluhooltoryhmä hyödyntää saatuja tietoja koulujen oppilashuollon kehittämisessä.

5. Kun huoli herää

Kun huoli herää oppilaan tai opiskelijan hyvinvoinnista tai koulunkäynnistä, ota huoli puheeksi matalalla kynnyksellä. Asiasta on hyvä jutella suoraan oppilaan kanssa. Huolen eteenpäin viemiseksi ja asian selvittämiseksi tulee asiasta kertoa myös luokanvalvojalle tai luokanopettajalle. Asiasta konsultoidaan opiskeluhuollon henkilöä sekä ollaan yhteydessä oppilaan huoltajaan. Opiskeluhuollon asiantuntijaryhmä on syytä koota mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Asiantuntijaryhmään kutsutaan oppilashuollon toimijoita, jotka liittyvät huolen

selvittämiseen. Ryhmän kokoonpanolle pyydetään huoltajan/oppilaan suostumus. Opiskelu-huolto perustuu vapaaehtoisuuteen. Mikäli tämä vapaaehtoisuus on esteenä asian käsitte-lylle, konsultoidaan asiassa lastensuojelun sosiaalityöntekijää sekä rehtoria.

- Oppilaan/opiskelijan kanssa keskustelu
- Opiskeluhuollon asiantuntijan konsultointi anonyymisti, asian yksilöinti
- Vastuuhenkilön nimeäminen (luokanvalvoja, luokanopettaja, ryhmänohjaaja tai joku muu)
- Huoltajaan yhteys (alle 18v)
- Opiskeluhuollon asiantuntijaryhmän kokoaminen, huoltajan ja oppilaan suostumus
- Vastuuhenkilö kirjaa oppilashuoltokertomuksen ja toimittaa sen oppilas/opiskelija-huoltorekisteriin koulun arkistoon. Sovitaan jatkosta.

5.1. Oppilas- ja opiskelijahuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Kun yksittäisen opiskelijan opiskeluhuollon asiaa käsitellään monialaisessa asiantuntijaryh-mässä, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava tarpeelliset tiedot opiskeluhuoltoker-tomukseen. Oppilas/opiskelijahuoltokertomuksen kansilehteen kirjataan asiantuntijaryh-mään osallistuvat jäsenet. Ryhmän kokoonpano perustuu huoltajan ja oppilaan hyväksyntään. Tämän vuoksi huoltajalta ja oppilaalta pyydetään allekirjoitus suostumukseen. Jos opiskelu-huoltokertomukseen sisältyviä tietoja annetaan henkilölle, joka ei osallistu opiskelijan yksilö-kohtaisen opiskeluhuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin, asiakirjaan on merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovu-tettu. Kertomus säilytetään muovitaskussa oppilashuollon kansiossa arkistokaapissa.

Oppilas/opiskelijahuoltokertomuksen laadinta:

Oppilas- ja opiskelijahuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä etene-väksi ja siihen kirjataan yksittäisen opiskelijan:

Suostumus kansilehti:

- Asiantuntijaryhmän jäsenet
- Huoltajan ja oppilaan allekirjoitus

Kertomus:

- nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin
- vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- asian aihe ja vireillepanija
- opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimet
- tiedot asian käsittelystä opiskeluhuoltoryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehtyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteut-tamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

- toteutetut toimet
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, kansilehteen on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

(lomake ja suostumus, liite 1.)

6. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Se on lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta. Lukio-Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja.

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon kuuluu

- oppilaan ja opiskelijan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- Perusopetuksen vuosiluokittainen oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen;
- oppilaan sekä opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen, tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto.
- kouluympäristön sekä oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset
- Perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto;
- opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti

Määräaikaiset terveystarkastukset ja terveysneuvonta

Perusopetuksessa koko ikäluokan kattavat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen ja pyritään löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Kouluterveydenhuollon henkilöstö on avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa. Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokan terveystarkastukset ovat laajoja. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta. Lukio lukion ja opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Laajat terveystarkastukset

Laajassa terveystarkastuksessa kouluterveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia ja vanhemmat kutsutaan mukaan. Tarkastukseen sisältyy vanhempien ja oppilaan haastattelut sekä opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa ja tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa. Terveyden edistämisen lisäksi tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oppilaan ja hänen perheensä erityisen tuen tarpeet ja järjestää tarvittava tuki sekä seurata tilanteen edistymistä yhdessä laaditun suunnitelman mukaisesti.

Terveystarkastuksia tehdään myös yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina, esim. koulun uusille oppilaille. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarve selvitetään, koska tiedetään, että tarkastuksista poisjääneiden riski syrjäytymiseen on suurempi kuin niihin osallistuneilla. Tuen tarvetta voidaan selvittää esimerkiksi ottamalla yhteyttä perheeseen tai järjestämällä kotikäynti. Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan asiakkaita yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltään vaivaavista asioista. Terveystarkastuksissa kerätään anonyymiä tietoa luokan ja koulun hyvinvointitilanteesta. Tätä tietoa hyödynnetään oppilashuollon yhteisöllisten toimenpiteiden suunnitteluun, oppilashuollon toimintasunnitelman laadintaan ja kuntatason suunnittelutyöhön.

Oppilaan terveydentilan huomioiminen

- **Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa**

Kouluterveydenhuoltoon ja koululääkäritoimintaan kuuluu ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille, ei siis varsinainen sairaudenhoito. Sairaudenhoidolliset asiat kuuluvat huoltajan vastuulle.

Lääkehoidon järjestäminen koulussa (Laphan ohjaus)

Lääkehoidon toteuttaminen koulussa perustuu oppilaan ja hänen huoltajiensa sekä lääkehoitoa toteuttavan työntekijän ja toimintayksikön johdon väliseen yhteiseen sopimukseen. Tyyppillinen pidempiaikainen lääkitystarve on esimerkiksi diabeetikon lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitetut lääkitykset esimerkiksi vaikeasti allergisilla oppilailla, astmaatikoilla tai epileptikoilla.

Kouluja sekä koululaisille järjestettävää aamu- ja iltapäivätoimintaa voidaan pitää niin sanottuina lääkehoidon epätyypillisinä alueina. Näillä epätyypillisillä alueilla lääkehoitoa toteuttavat usein lääkehoitoon kouluttamattomat henkilöt. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut valtakunnalliset ohjeet (STM 2005) lääkehoidon toteuttamisesta erilaisissa toimintaympäristöissä.

Ennen suostumuksensa antamista lääkehoitoon ryhtyvälle työntekijälle ja hänen esimiehelleen tulee selvittää lääkitsemiseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet. Lääkitsemiseen, silloin kun se on työnantajan hyväksymää toimintaa, liittyvä vastuu ja mahdolliset vahingonkorvauskysymykset ratkaistaan samoin periaattein kuin koulutyössä yleensäkin.

Koulutus lääkehoitoon

Opetusministeriö ei määrittele työntekijöiden lääkehoitoon osallistumista eikä työntekijöitä voida siihen velvoittaa. Yhteistyön merkitys lääkehoidon koulutuksen saaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa korostuu erityisesti lääkehoitoa toteuttavilla epätyypillisillä alueilla.

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö voi osallistua luonnollista tietä annettavan ja ihon alle pistettävän lääkehoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisesti harkinnan ja riittävän lisäkoulutuksen jälkeen. Koulutuksen antaa laillistettu kyseiseen sairauteen erikoistunut terveydenhuollon ammattihenkilö ja kirjallisen luvan terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri. Diabeetikkolapsen hoitoon osallistuville pistosopetuksen ja kirjallisen pistosluvan antaa yleensä erikoissairaanhoidon diabeteshoitaja.

Kouluterveydenhoitaja tarkistaa vuosittain ensiapukaappien sisällön ja täydentää tarvittaessa. Kouluterveydenhoitajalla on omassa varastossa joitakin ilman reseptiä myytäviä lääkkeitä.

Erityisruokavalio

Koulun varsinaisesta ruokavaliosta poikkeavaa ruokaa voidaan tarjota joko terveydellisistä, eettisistä tai uskonnollisista syistä. Eettisistä ja uskonnollisista syistä tarvittavat erityisruokavaliot toteutetaan huoltajan ilmoituksen perusteella. Asiantuntijan eli lääkärin, ravitsemusterapeutin tai terveydenhoitajan antama lausunto on välttämätön silloin, kun tarvitaan ruokavalio sairauden hoitoon tai terveydellisen syyn johdosta. Oppilaan kanssa työskentelevien on

tärkeä olla tietoisia allergiasta, varsinkin jos allergeenille altistuminen aiheuttaa välittömiä oireita tai ensiavun tarvetta.

7. Tapaturmat

Koulutapaturmia ehkäistään kartoittamalla riskit ja vaaranpaikat sisätiloissa, koulupihoilla ja koulumatkoilla. Tapaturmien ennaltaehkäisy on kaikkien koulussa työskentelevien tehtävä ja ilmi tulleista vaaranpaikoista tulee olla välittömästi yhteydessä rehtoriin tai työturvallisuusvastaavaan. Ympäristön turvallisuutta on hyvä tarkastella myös erilaisten käyttäjien ja erilaisen toiminnan näkökulmasta. Tapaturmien ehkäisemiseksi on laadittu riskiarviointi, joka päivitetään säännöllisesti. Koulun kriisisuunnitelmassa on nimetty ensiaputaitoiset työntekijät ja heidän ensiaputaitonsa pidetään ajan tasalla.

- Hoitoa tarvitseva oppilas saatetaan kouluterveydenhoitajalle/terveysasemalle tai vakavissa tapauksissa tilataan ambulanssi. Tapaturman sattuessa ollaan yhteydessä oppilaan huoltajaan.

Koululla on vakuutus, joka korvaa koulutapaturmasta aiheutuvat kulut. Koulutapaturmasta ilmoitetaan aina myös koulusihteerille, joka tekee tapaturmailmoituksen vakuutusyhtiöön.

8. Tupakkatuotteet ja päihteet

Ennaltaehkäisy

Koulu on lasten ja nuorten aluetta ja toiminnassa pyritään kaikin tavoin vahvistamaan päihteetöntä, tupakatonta ja nuuskatonta elämäntapaa. Koulun henkilökunta pyrkii omalla toiminnallaan antamaan myönteisiä terveen elämän malleja ja puuttuu viipymättä havaittuihin kokeiluun ja väärinkäytöksiin. Kouluterveydenhuollon ja yhteisöllisen oppilashuollon tärkeä tehtävä on ennaltaehkäistä oppilaan päihteidenkäyttöä ja havaita psyykkiset ja sosiaaliset riskitekijät varhain, jolloin niihin puuttuminen on helpompaa ja tuottaa tulosta.

Lapsilla ja nuorilla on oikeus saada tietoa tupakasta ja päihteistä, niiden vaikutuksista ja vaaroista. Asiallinen valistus tuo parhaan tuloksen. Päihdetietoutta annetaan keskitetysti terveystiedossa, mutta aihe on esillä myös muiden oppiaineiden sisällöissä. Päihdeasiasta on hyvä keskustella oppilaiden kanssa myös silloin, kun he haluavat ottaa sen esille tai kun aihe on esillä esimerkiksi julkisessa keskustelussa.

Yhteistyö vanhempien kanssa on päihdetyössä erityisen tärkeää. Koulun vanhempainilloissa ja vanhempien tapaamisissa voi varata aikaa avoimelle keskustelulle nuoren kehityksestä,

perhe-elämästä, vapaa-ajanvietosta ja päihdekysymyksistä. Nivelvaiheessa luokanopettaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja luokanvalvoja tekevät yhteistyötä ja ottavat päihdeasian esille oppilaiden kanssa.

Päihteiden käytön tunnistaminen

Päihteiden käyttöön ei ole olemassa yhtä selvää tuntomerkkiä, mutta joitakin oireita tai muutoksia havaittaessa on syytä epäillä päihteiden käyttöä. Monet tunnusmerkit ovat normaaleja murrosikäisen kehitykseen liittyviä tai ne voivat liittyä mielenterveyden häiriöihin. Seuraavassa on tunnusmerkkejä, joihin kannattaa kiinnittää huomiota, kun huoli herää.

Tunnusmerkkejä

- Käyttäytymisen muutos; välinpitämättömyys, eristyneisyys, katsekontaktin välttely, valehtelu, sepittely ja aikuisen harhauttaminen, lyhytjännitteisyys, äkilliset mielialan vaihtelut, alkoholi- tai huumeslangin ilmaantuminen puheeseen, päihteiden käytöksen puolustelu.
- Ulkoisen olemuksen muutos; vaatetustyylin ylikorostaminen tai epäsiisti olemus, haju, laajentuneet silmäterät tai verestävät silmänvalkuaiset, vapina, hikoilu, pälyily, tokkuraisuus, selittämätön laihtuminen tai lihominen
- Koulunkäynnin muutos; poissaolot lisääntyvät, aamu- ja maanantaipoissaoloja, heikentynyt koulumenestys ja kiinnostus koulunkäyntiin, oppimisvaikeudet
- Kaveripiirin ja harrastusten muutos.
- Lisääntynyt rahantarve, tavarat, joiden alkuperä selittämätön, käyttöön viittaavat esineet tai aineet.

Jokaisen koulussa toimivan aikuisen velvollisuus on selvittää tunnusmerkkien perusteella heränneen huolen aiheellisuus.

Perusperiaatteet:

- aikuisen velvollisuus on toimia
- alle 18-vuotiaan tupakoinnista, nuuskaamisesta ja päihteidenkäytöstä ilmoitetaan kotiin
- mikäli lapsi on ilmeisen lastensuojelun tarpeessa, on tehtävä lastensuojeluilmoitus

9. Oppilaan ohjaus

Perusopetuksessa toteutettavan ohjauksen ja oppilashuoltotyön yksi tärkeimmistä tavoitteista on tukea niitä oppilaita, joilla on opiskelussaan vaikeuksia ja jotka ovat jostakin syystä vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle. Ohjauksen ja oppilashuoltotyön avulla lisätään hyvinvointia koulussa, edistetään koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta opiskelussa ja auttaa häntä opiskelutaitojen kehittämisessä. Näin pyritään ennaltaehkäisemään opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä ja huolehtimaan tuen saamisesta koko opintopolun ja nivelvaiheiden ajan. Oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen, osallisuuden ja kuulluksi tulemisen tukeminen on jokaisen koulun aikuisen tehtävä.

Lukuvuoden mittaan järjestetään henkilökohtaisia vanhempaintapaamisia, vanhempainiltoja ja muita tapaamisia, jossa opettaja käy huoltajan kanssa läpi oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyviä kysymyksiä. Oppilaille ja huoltajille annetaan ohjausta ja tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä tulevaisuudelle. Huoltajille selvitetään myös, kuinka ohjaus on koulussa järjestetty sekä miten opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät asiat on koulussa hoidettu.

Kouluissamme ohjauksesta vastaa vuosiluokilla 1-6 luokanopettaja tai erityisluokanopettaja ja vuosiluokilla 7-9 opinto-ohjaaja. TET: 7,8,9 Päättävien luokkien työelämään tutustuminen ja muiden luokkien koulun sisäiseen työelämään tutustuminen järjestetään vuosittain työsuunnitelmassa tai henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyllä tavalla. Lisäksi eri oppiaineiden opetussuunnitelmien sisältöihin kuuluu yrittäjyyteen, työelämän vaatimuksiin ja taitojen opettamiseen liittyviä asioita.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää nivelvaiheisiin, kun oppilas siirtyy kouluasteelta toiselle, sillä tuen tulee jatkua yhtenäisesti koko perusopetuksen ajan ja vielä siirryttäessä toiselle asteelle. Tämä antaa oppilaalle henkistä ja sosiaalista tukea ja varmuutta uudessa tilanteessa. Nivelvaiheessa on tärkeitä, että tarpeellinen tieto siirtyy uuteen oppilaitokseen ja oppilas voi aloittaa uudessa koulussa sujuvasti.

Siirtyminen esikoulusta 1. luokalle: Oppilaaksi ilmoittautuminen ja oppilaaksi ottaminen on helmikuussa. Huoltaja ilmoittaa lapsensa kouluun.

Kevään esioppilashuoltopalaverissa valmistellaan erityisen ja tehostetun tuen piirissä olevien lasten siirtymistä koulun puolelle. Varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan lisäksi palaverissa on mukana myös tuleva luokanopettaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja ja tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Toukokuussa on tulevien ekaluokkalaisten kouluun tutustumispäivä. Vanhempainilta pidetään koulun alettua syksyllä. Varhaiskasvatuksen opettaja on ekaluokkalaisten mukana ensimmäisinä koulupäivinä.

Simon koulun pienluokille tulevilla koulutulokkailla on yleensä 11-vuotinen oppivelvollisuus, jonka alkaessa koulun edustaja osallistuu lapsen koulupolun suunnitteluun. Kouluun tullaan lastenneuvolan ja lääkärin tutkimusten, asiantuntijoiden lausuntojen, ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan suositusten ja erityisluokanopettajien asiantuntemuksen perusteella. 5-6 -vuotiaat käyvät yksilöllisesti tutustumisjaksolla koulussa kevään aikana, jolloin erityisluokanopettaja mahdollisesti tekee vielä testauksia ja lopullinen koulu- tai luokkasijoitus selviää.

Alakoulusta yläkouluun: Kuudennen luokan opettaja, erityisopettajat ja oppilaanohjaaja tekevät yhteistyötä luokkien muodostamisessa ja pitävät tiedonsiirtopalaverin. Erityisen ja tehostetun tuen piirissä olevien oppilaiden tiedonsiirtoon kiinnitetään erityistä huomiota. Kaikille kuudesluokkalaisille järjestetään yhteinen tutustumispäivä yläkoululla ja ”mennään seiskalle” -päivät, jolloin tutustutaan etukäteen tuleviin luokkakavereihin ja madalletaan kynnystä siirtyä yläkouluun.

Yläkoulusta toiselle asteelle: Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla opinto-ohjaaja esittelee erilaisia jatko-opintovaihtoehtoja ja oppilaat tutustuvat toisen asteen opintoihin. Opinto-ohjaajan tavoitteena on löytää jokaiselle mieleinen ja realistinen jatkokoulutuspaikka, josta on tehdään siirtymäsuunnitelma toista astetta varten yhteistyössä huoltajan kanssa.

10. Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen

Simon kunnassa on laadittu **poissaolomalli**, joka ohjaa koulujemme henkilöstöä poissaoloihin puuttumisessa sekä oppilaan tukemisessa. (liite2)

Simon kunnassa oppilaan poissaoloja seurataan Wilmassa. Huoltajan on mahdollista seurata oppilaan koulutyöskentelyn sujumista Wilmasta. Järjestelmän avulla huoltajat ja opettajat voivat pitää yhteyttä mm. pikaviesteillä. Jos oppilas joutuu olemaan poissa koulusta, vanhempien tulee ilmoittaa poissaolosta samana päivänä esim. puhelimitse, tekstiviestinä tai Wilma-viestinä luokanopettajalle. On kuitenkin hyvä muistaa, että opettajiin saa yhteyden myös perinteisin yhteydenpitovälinein. Kiireellisissä tilanteissa suosittelemme huoltajaa soittamaan koululle.

Lomamatkat tulee pyrkiä sijoittamaan koulujen loma-aikoihin. Ennalta tiedossa oleviin poissaoloihin tulee pyytää lupa etukäteen. Luokanopettaja voi myöntää luvan enimmillään kolme (3) päivää kestäviin lomiin. Pidempiin lomiin lupa tulee anoa kirjallisesti. 4–14 pv kestävät lomat anotaan rehtorilta ja pidemmät lomat sivistystoimenjohtajalta.

Jokainen opettaja seuraa oppilaiden poissaoloja oppitunneittain. Poissaolotiedot siirretään mahdollisimman pian oppitunnin tai useamman oppitunnin muodostaman yhtenäisen rupeaman jälkeen Wilmaan. Mikäli oppilaan poissaolot keskittyvät samoille viikonpäiville tai saman aineen tunneille, tulee asiaan puuttua hyvissä ajoin.

10.1. Poissaolojen ennaltaehkäisy

Oppilaan ja opiskelijan viihtyminen ja hyvinvointi koulussa on edellytys hänen oppimiselleen, kasvulleen ja kehitykselleen. Samalla se osaltaan ehkäisee oppilaan turhia poissaoloja koulusta. Viihtymistä lisätään myös vahvistamalla oppilaiden osallisuutta koulun toiminnoissa. Oppilaan hyvinvointia koulussa edistetään kehittämällä koulun olosuhteita ja koulussa toimivien henkilöiden sosiaalisia suhteita, lisäämällä kaikkien mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen sekä kiinnittämällä erityistä huomiota kaikkien terveyteen.

Koulun sosiaalisia suhteita kehitetään toisaalta parantamalla opettaja-opettajasuhteita, opettaja-oppilassuhteita ja oppilas-oppilassuhteita sekä kiinnittämällä huomiota opetusryhmien toimintaan. Uudet luokat ryhmätetään heti syyslukukauden alussa. Yläkoulun osalta tämä tapahtuu yhteistyössä nuorisotoimen ja muiden toimijoiden kanssa. Oppilaille järjestetään Mennään seiskalle- päivät kuudennella luokalla sekä ryhmätyöspäivä 7. luokalla. Luokanvalvojat järjestävät ryhmäytyksen yhteistyössä kuraattorin ja eri yhdistysten toimijoiden kanssa.

Oppilaalle annetaan mahdollisuudet opiskella omien taitojensa ja kykyjensä mukaisesti. Hänelle annetaan palautetta ja häntä kannustetaan ja rohkaistaan niin, että hän kokee itsensä ja työnsä koulussa arvostetuksi. Oppilasta ohjataan kehittämään omaa opiskelutaitoaan kaikkien opettajien ja avustajien toimesta. Koulun arjesta poikkeavissa tapahtumissa, teemoissa ja kilpailuissa annetaan onnistumisen kokemisen mahdollisuuksia myös niille oppilaille, joille normaali koulutyö on vähemmän palkitsevaa.

11. Opiskelijoiden oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Simon kouluissa ja lukiossa oppilaiden ja opiskelijoiden turvallisen opiskeluympäristön varmistamisessa huomioidaan oppilaiden ja opiskelijoiden fyysinen, psyykinen sekä sosiaalinen turvallisuus. Turvallisuusjohtamisessa korostuu ennakointi sekä ennaltaehkäisevät toimenpiteet. Mahdollisia uhka-, vaara- ja häiriötilanteita varten kouluissa laaditaan monialaisena yhteistyönä toimintasuunnitelmat, järjestetään käytännön harjoituksia sekä koulutetaan henkilökuntaa toimimaan kyseisissä tilanteissa oikein. Turvallisuuskulttuuri syntyy

ennaltaehkäisevästä hyvinvointityöstä, huolellisesta turvallisuussuunnittelusta sekä turvallisuuskulttuurin ja -toiminnan arvioinnista.

11.1. Fyysisesti turvallinen oppimisympäristö

Fyysinen turvallisuus käsittää oppilaitosten fyysisen opiskeluympäristön turvallisuuden taakkaamisen sekä suunnitellun toimintamallin mahdollisen vaaratilanteen sattuessa. Oppilaitosten turvallisuutta ohjataan ja arvioidaan lakisääteisissä kouluympäristön turvallisuustarkistuksissa.

Kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus

Tarkastuksen suorittaa Meri-Lapin ympäristöpalvelut / Ympäristövalvonta (Tarkastuksen perusteet: Vna 338/2011, neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta, 12§, terveydenhuoltolaki 1326/2010, 16§, terveydensuojelulaki 763/1994, 4a§) Tarkastukseen osallistuvat: tekninen virasto, kouluterveydenhuolto, työterveyshuolto, työsuojeluvaltuutettu, koulun rehtori/johtaja, koulun henkilöstön edustaja, vanhempien edustaja tai oppilasedustaja.

Työterveyshuollon työpaikkaselvitys

Tarkastuksen suorittaa työterveyshuolto. (Työterveyshuoltolaki (1383/2001) 5§, 12§, Työturvallisuuslaki (738/2002) 8§, 10§, 32§, 33§, 40§)

Tarkastukseen osallistuvat: kouluterveydenhuolto, työterveyshuolto, työsuojeluvaltuutettu, koulun rehtori/johtaja, koulun henkilöstön edustaja.

Työsuojelutarkastus

Tarkastuksen suorittaa aluehallintoviraston työsuojelutarkastaja. Tarkastuksessa ovat läsnä tekninen virasto, työsuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettu, rehtori ja henkilöstön edustaja. (Työterveyshuoltolaki (1383/2001) 5§, 12§ Työturvallisuuslaki (738/2002) 8§, 10 §, 32§, 33§, 40§). Tarkastuksessa esitetään työterveyshuollon työpaikkaselvitys, vaarojen arviointi, kemikaaliluettelo ja atex -asiakirjat.

Palotarkastus

Palotarkastus perustuu Lapin pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmaan. Palotarkastuksella valvotaan pelastuslain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamista.

Vaaratilanteissa toimimisessa oppilaitoksia ohjaavat lukuvuosittain monialaisena yhteistyönä päivitettävät pelastussuunnitelmat, kriisisuunnitelma sekä lukuvuosittain järjestettävät poistumis-/sisälle suojautumisharjoitukset (poistumisharjoitus 9.9.2022, sisälle suojautumisharjoitus keväät -23). Pelastussuunnitelman laatiminen perustuu pelastuslakiin (379/2011) ja valtioneuvoston asetukseen pelastustoimesta (407/2011). Pelastussuunnitelman laatimisen tavoitteena on ennaltaehkäisevästi poistaa vaaroja ja suunnitella hätä- ja

onnettomuustilanteiden toimenpiteitä. Lisäksi kunnassa koulutetaan henkilökuntaa mm. EA-koulutuksilla sekä turvallisuuskoulutuksilla.

Simon kunnan sivistyslautakunta on ohjeistanut ja hyväksynyt Simon kouluissa laaditut järjestyssäännöt sekä suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä sekä menettelytavoista.

11.2. Psyykkinen turvallisuus oppilaitoksessa

Psyykkinen turvallisuus käsittää hyväksyttävän ja turvallisen ilmapiirin niin, että oppilas/opiskelija voi kokea olevansa osa koko kouluyhteisöä sekä opiskeluryhmää. Psyykkisen turvallisuuden edistäminen kuuluu vahvasti koulun yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tehtäväkenttään. Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja ennaltaehkäiseviä toimia, joilla koko oppilaitoksessa edistetään oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki koulussa työskentelevät henkilöt, mutta erityisesti sen suunnittelusta sekä arvioinnista vastaa oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä. Yhteisöllisen oppilas- ja opiskeluhoitotyön tavoitteet laaditaan lukuvuosittain ja ne pohjautuvat yleisesti ottaen eri hyvinvointikyselyjen tuloksiin ja näistä johdettuihin oppilaitoksen tarpeisiin. Lukuvuosittain kiinnitetään huomiota opiskelijoiden ryhmäytymisiin, ohjaukseen sekä osallisuuden vahvistamiseen. Tavoitteena on, että jokainen oppilas sekä opiskelija pääsee osalliseksi ryhmässä eikä tule sosiaalisesti torjutuksi. Tärkeää on, että jokainen hyväksyytään omana itsenään. Koulut päivittävät säännöllisesti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, joissa kuvataan tavoitteet ja toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon takaamiseksi.

11.3. Sosiaalinen turvallisuus oppilaitoksessa

Sosiaaliseen turvallisuuden nähdään rakentuvan koulun aikuisten ja opiskelijoiden välisissä sekä keskinäisissä vuorovaikutusprosesseissa sekä yhteisöllisessä toimintakulttuurissa. Yhteisöllisyys, toimijuus ja osallisuus ovat tärkeitä teemoja lukiokoulutuksessa. Yhteisöllisen opiskelijahuollon tehtävänä on arvioida, edistää sekä ylläpitää tämän toimintakulttuurin kehittymistä.

Oppilaitoksen yhteiset teemapäivät, opiskelijakunta, yhteiset oleskelutilat sekä ryhmäyttämiset palvelevat yhteisöllisyyden kehittymistä.

Simon kouluissa ja lukiossa on myös laadittu suunnitelma häirintä-, kiusaamis- ja väkivaltatilanteisiin. Henkilökuntaa on ohjeistettu opettajien kokouksissa/koulutuksissa. Toiminta-ohjeet löytyvät koulun oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmasta, Simon lukion opetussuunnitelmasta sekä kriisisuunnitelmasta. Toimintasuunnitelmat käydään läpi lukuvuosittain.

12. Suunnitelma kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteiden varalle

Ristiriidat ja erimielisyydet ovat väistämätön osa inhimillistä vuorovaikutusta ikään katso-matta. Kaikki koulussa esiintyvä aggressiivinen käyttäytyminen ei ole varsinaisesti kiusaamista, mutta kaikki tilanteet käsitellään välittömästi aikuisten toimesta yhdessä oppilaiden kanssa sovun palauttamiseksi. Kiusaamisen ehkäiseminen on kodin ja koulun yhteinen ponnistus. So-siaaliset tunnetaidot ja kanssakäymisen mallit voidaan oppia vain kohtaamisissa muiden ih-misten kanssa sekä kotona että koulussa. Kaikkien aikuisten antama malli siitä, miten toimi-taan ihmissuhteissa, vaikuttaa vahvasti lapseen. Kiusaamista ehkäistään ensisijaisesti yhteisöl-lisen oppilashuollon toiminnalla. Yhteisöllisyyden, tasavertaisuuden ja osallisuuden vahvista-minen on ensiarvoisen tärkeää.

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista ja toistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa, joka kohdistuu samaan henkilöön tai ryhmään. Kiusaaminen voi olla suoraa ja helposti havait-tavaa esimerkiksi lyöminen, potkiminen, toisen tavaroiden vieminen, ilmeily, uhkailu ja nimit-tely. Epäsuora kiusaaminen on esimerkiksi juorujen levittämistä, selän takana puhumista, ka-verisuhteiden pilaamista ja ryhmästä pois jättämistä ja ulkopuolisen voi olla hankala havaita sitä. Netin kautta tapahtuva kiusaaminen tuo kiusaamisen myös vapaa-ajalle.

Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino ja kiu-sattu on yleensä jollakin tavalla heikommassa asemassa. Kiusaaminen on aina vakavaa toisen oikeuksien loukkaamista ja ihmisarvon alentamista.

Syksyisin koulun alettua ja aina tarpeen vaatiessa kiusaamista käsitellään luokissa yleisellä ta-solla monipuolisesti. Oppilaiden kanssa keskustellaan kiusaamisesta ja siitä, miltä se tuntuu ja miten se voidaan ehkäistä. Joskus voi olla tarpeen kerrata, mitä kiusaaminen on, ettei ku-kaan tule kiusanneeksi ajattelemattomuuttaan. Koulussa pidetään KiVa-koulun oppitunteja, joissa käsitellään kiusaamista sekä sen ehkäisemistä sekä tunnetaitoja.

Kiusaamisesta ja syrjinnästä keskustellaan henkilökunnan yhteisissä kokouksissa. Yhteisöllisen oppilashuollon periaatteiden mukaisesti kiusaamiseen puuttuminen tai siitä kertominen on koko koulun henkilökunnan tehtävä. Kiusaaminen on teemana kaikkien luokkien vanhempain-illoissa ja se on hyvä ottaa esille myös vanhempien tapaamisissa. Kiusaamista ehkäistään jär-jestämällä esim. toimintapäiviä yhteishengen kohottamiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi.

12.1. Kiusaamiseen puuttuminen ja sen ennaltaehkäisy

Simon kouluilla on toimintaohjeet mahdollista kiusaamis- tai uhkatilannetta varten.

Simon koulu ja Maksniemen koulu ovat ns KiVa-kouluja ja noudattavat KiVa-kouluohjelman toimintaperiaatteita. Kouluissa vallitsee nollatoleranssi kiusaamiseen suhtautumisessa. Koulun hyvä ja turvallinen ilmapiiri ja selkeät toimintatavat luovat pohjan hyvälle koulupäivälle.

Toimenpiteet koulussa:

- Koordinointi kouluissa, yhteisöllinen oppilashuolto
- Oppitunnit ja KiVa-teemat
- Yhteistyö vanhempien kanssa
- Oppilas- ja henkilökuntakysely
- Julisteet; välituntivalvojen huomioliivit

Kohdennetut toimenpiteet:

- Otetaan käyttöön kiusaamisen tullessa ilmi
- KiVa-tiimin ja luokanopettajan järjestämät selvittämiskeskustelut

Kiusaamisen selvittelyn kulku:

Koulumme noudattaa KiVa-koulun toimintaperiaatteita, jota täydennetään tarvittaessa viranomaisyhteistyöllä. Kun koulun henkilökuntaan kuuluva saa ilmoituksen kiusaamisesta, selvittää hän luokanopettajan tai luokanvalvojan kanssa tilanteen keskustellen kiusaamiseen liittyvien henkilöiden kanssa tavoitteena lopettaa kiusaaminen välittömästi. Keskustelu kirjataan ylös KiVa-lomakkeeseen. Kotiin ollaan aina yhteydessä.

Mikäli kyseessä on jatkuva kiusaaminen ja /tai kiusaaminen toistuu, käsitellään kiusaaminen koulumme KiVa-tiimissä. Tiimi koostuu luokanopettajan tai luokanvalvojan lisäksi erityisopettajasta, joka toimii KiVa-tiimin vetäjänä. Myös kuraattori voi olla osa KiVa-tiimiä. Oppilaita kuullaan vaiheittain ja keskustelun jälkeen sovitaan seurantapalaveri. Tarkoituksena on seurata tilannetta säännöllisesti, jotta kiusaamisen voidaan todeta loppuneen. Keskusteluista tehdään muistiot. Mikäli kiusaaminen jatkuu, tiimiä laajennetaan rehtorilla ja lopulta huoltajilla. Tästä eteen päin tilanteesta riippuen mukaan voidaan kutsua myös poliisi, lastensuojelu ja mahdollisesti Lapin sovittelutoimisto.

Kiusaamisesta voi olla helpompi puhua kotona kuin koulussa, joten myös vanhempien on tärkeää tietää toimintatavat ongelmien ilmaantuessa. Vanhempien on hyvä toimia kiusaamisen ehkäisemiseksi seuraavasti:

- Keskustele kotona kiusaamisesta vaikka tuntuisi siltä, ettei asia kosketa perhettänne.
- Huomioi, että kiusaaminen koskettaa aina koko ryhmää.
- Ota lapsen kertomus kiusaamisesta vakavasti.
- Kuuntele ja kysele millaiset kaverisuhteet lapsellasi on.
- Tutustu lapsesi netinkäyttöön.
- Muistathan, että omat asenteesi tarttuvat myös lapseen.
- Tutustu koulun toimintamalliin kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamiseen puuttumiseksi.
- Pyri yhteistyöhön muiden vanhempien kanssa.
- Ilmoita aina opettajalle tietoosi tulleesta kiusaamisesta, muuten asiaan ei voida puutt

Simon lukion opetussuunnitelmassa paikallisessa linjauksissa on lukion suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Koulukiusaamisella tarkoitetaan yhteen opiskelijaan kohdistuvaa toistuvaa, jatkuvaa ja systemaattista henkistä tai fyysistä väkivaltaa, joka voi ilmetä käsiksi käymisenä, ilkuntana, solvauksena, pelotteluna, ahdisteluna, kiristämisenä, eristämisenä jne., joka on tavanomaisen kiusoittelun ylittävää toimintaa.

Kiusaamistilanteissa toimitaan seuraavasti:

- kiusaamiseen puututaan heti
- asia selvitetään sekä kiusatun että kiusaajan näkökulmasta
- sovitaan kiusaamisen lopettamisesta välittömästi
- suoritetaan tehostettua valvonta, onko kiusaaminen loppunut
- tapahtumat ja toimenpiteet kirjataan
- mikäli kiusaaminen jatkuu, pyydetään huoltajia koululle yhteiseen neuvonpitoon, mitä asian suhteen on tehtävä
- tarvittaessa otetaan yhteyttä myös muihin viranomaisiin, esimerkiksi poliisiin
- seurataan sovittujen toimenpiteiden toteutumista.

[\(LOPS2021\)](#)

13. Kurinpito

Kouluissamme noudatetaan perusopetuslainmukaista Simon kunnan koulujen kurinpitosuunnitelmaa sekä Simon lukion opetussuunnitelman suunnitelmaa 4.4. Kurinpitotoimet. Kurinpidollisissa toimenpiteissä huomioidaan oppilaan oikeus oppilashuoltoon.

14. Väkivalta- ja häirintätilanteet

Väkivalta- ja uhkatilanteet ovat viime vuosina lisääntyneet koulumaailmassa kovasti. Aikuisten tehtävä on tunnistaa erilaiset väkivalta-tilanteet ja puuttua niihin. Simon kunnassa on laadittu kriisisuunnitelma, joka ohjaa henkilökuntaa toimimaan oikean erilaisissa uhkatilanteissa. Kriisisuunnitelma käydään läpi henkilökunnan kanssa vuosittain. Koulupoliisi on laatinut myös kouluille ohjeen väkivalta-tilanteiden käsittelyyn (liite2).

Koulussa tapahtuvaa väkivaltaa ja häirintää käsitellään koulukiusaamisena, mutta käsittely ohjautuu myös lastensuojelulle sekä koulupoliisille. Akuutissa tilanteessa tulee kutsua poliisi paikalle. Huoltajilla on oikeus tehdä rikosilmoitus asiasta.

Lastensuojelulain 25§:n mukaan velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen koskettaa laajasti lasten kanssa työskenteleviä henkilöitä, jotka tehtävässään saavat tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat tekijät tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei saa viivästyttää delegoimalla ilmoituksen tekemistä esimerkiksi esimiehelle. Ilmoituksen tekemiseen on velvoitettu se henkilö, joka on saanut tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta.

Poliisi on jakanut oppilaitoksiin ohjeen poliisin ja koulun välisestä yhteistyöstä: Poliisin ja koulujen yhteistyö - Milloin ja miten yhteys poliisin. Ohjeen mukaan varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä **velvollisuus** tehdä ilmoitus sekä lastensuojelulle että poliisille, jos on tehtävässään saanut tiedon, jonka perusteella on syytä epäillä lapsen kohdistuvaa seksuaalirikosta tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia. Ilmoitusvelvollisuuden alainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely, josta voi rangaistuksena seurata sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Ilmoitusvelvollisuuden näkökulmasta ei iällä ole merkitystä, vaan teko ratkaisee. Poliisilta voi aina kysyä näkemystä siitä, onko tietoon tullut teko ilmoitusvelvollisuuden alainen.

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukion sekä ammatillisen perustutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen henkilöstöllä on salassapidon estämättä **oikeus** ilmoittaa poliisille, jos on tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. Tässä ei ole määritelty väkivallan vakavuutta tarkemmin. Kyse on

siitä, että tiedon saaneelle henkilölle on herännyt huoli tulevaisuudessa tapahtuvasta väkivallanteosta. Väkivallan uhkasta ilmoittaminen kuuluu vastuulliseen toimintaan, eikä tietojen luovuttamatta jättäminen saa johtua siitä, että lakia ei ole kirjoitettu ehdottoman velvoitteen muotoon. Poliisia voi konsultoida siitä, ovatko tiedot sellaisia minkä perusteella olisi syytä ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin tai että tulisiko tapaus ilmoittaa poliisille. Ilmoituksen jälkeen poliisi ratkaisee mihin toimenpiteisiin se asiassa ryhtyy.

Kiireellisissä tilanteissa ainoa väylä on soittaa hätäkeskukseen (112) nopeimman avun saamiseksi. Hätäkeskus päivystää 24/7 ja sieltä vastataan aina. Tehtävät ohjautuvat lähimmälle poliisipartiolle. Tällaisia tapauksia ovat:

- Käynnissä on toisten henkeä, terveyttä tai turvallisuutta vaarantava teko. Perehdy myös etukäteen oman koulusi turvallisuussuunnitelmaan.
- Oppilas tuo kouluun aineen tai esineen, jonka hallussapito on kiellettyä. Esimerkiksi huumausaineeksi epäillyt aineet.
- Kouluun, oppilaaseen tai henkilökuntaan kohdistuu uhkaus, mikä vaatii välittömiä toimenpiteitä. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai opetustilanteessa esitetty uhkaus vakavasta väkivallasta.

Poliisin tulee tällaisissa tilanteissa aloittaa esitutkinnalliset toimenpiteet välittömästi.

14.1 Väkivallan muodot

Väkivalta on rikos ja sillä on monet kasvot. Se voi ilmetä fyysisenä, seksuaalisena, kemiallisena, psyykkisenä, rakenteellisena tai sosioekonomisena väkivaltana. Myös väkivallalla uhkaaminen on rikos.

Fyysinen väkivalta

Aktiivinen fyysinen väkivalta voi olla lyömistä, potkimista, palovamman tuottamista, hiuksista repimistä tai kuristamista. Pahimmillaan pahoinpitely johtaa kuolemaan. Perheväkivallan osalta passiivinen fyysinen väkivalta on hoidon laiminlyöntiä, esimerkiksi kun lapselle ei anneta ruokaa koko viikonloppuna, hän joutuu jatkuvasti olemaan yksin kotona tai hänet suljetaan pimeään komeroon.

Lasten seksuaalinen riisto

Lapsen seksuaalisella riistolla tarkoitetaan kaikkia niitä ilmiöitä, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta. On syytä korostaa, ettei lapsen seksuaaliseen riistoon pidä sekoittaa vanhempien osoittamaa tavanomaista hellyyttä lapsiaan kohtaan, kuten suukottelua ja hyväilyjä. Siihen ei liity seksuaaliselle hyväksikäytölle tunnusomaista salailua ja häpeää, eikä aikuinen tavoittele sillä seksuaalista mielihyvää.

Vaikka seksuaaliseen riistoon kuuluvat rikokset tapahtuvat tavallisesti kouluajan ulkopuolella, voi joitakin lapsen seksuaaliseen riistoon kuuluvia asioita tapahtua myös kodin valvonnan ulottumattomissa tai jopa kouluaikana.

- Pahoinpitely, joka kohdistuu lapsen sukupuolielimiin.
- Raiskaus (pakottaminen sukupuoliyhteyteen)
- Sukupuoliyhteys tai sen yritys alle 16-vuotiaan lapsen kanssa.
- Lapsen johdattaminen ikää ja kehitystasoa vastaamattomaan seksuaalikäyttäytymiseen.
- Lapsen altistaminen ikään ja kehitystasoon soveltumattomille seksuaalisille ärsykeille esim. näyttämällä hänelle pornofilmejä tai -lehtiä.
- Lapsipornografia ja lapsen käyttäminen esiintyjänä epäsideellisissä julkaisuissa, vakokuvissa, videoissa tai tilaisuuksissa.
- Netin kautta tapahtuva häirintä.

Kemiallinen väkivalta

Aktiivista kemiallista väkivaltaa on esimerkiksi päihteiden tai tarpeettomien lääkeaineiden/aineiden antaminen. Passiivista kemiallista väkivaltaa on, ettei lapselle anneta hänen tarvitsemaansa lääkkeitä tai ettei hänen tarvitsemaansa ruokavaliota noudateta. Lääkkeitä saatetaan jättää huolimattomasti lasten ulottuville.

Psyykinen väkivalta

Aktiiviseksi psyykkiseksi väkivallaksi voidaan kutsua sitä, että lasta jatkuvasti moititaan, pelotellaan, nöyrytetään tai pilkataan. Hänen tekemisiään ja ajatuksiaan ei hyväksytä eikä ymmärretä, häntä nimitellään ja puhutellaan halveksivasti. Tällaisen kaltoin kohtelun vaikutukset lapsen kehitykseen ovat varsin tuhoisia. Passiivista psyykkistä väkivaltaa on lapsen jättäminen täysin huomiotta. On "näkyttömiä lapsia", joilla ei ole paikkaa edes omassa perheessään, ei ehkä edes omaa vuodetta. Lapsella tai hänen teoillaan ei nähdä mitään arvoa, hänen saavutuksiaan väheksytään, hänen mielipidettään ei kysytä.

Rakenteellinen väkivalta

Aktiivista rakenteellista väkivaltaa on hierarkkisuus, kun joillain ihmisillä tai ryhmillä on oikeus määräillä ja alistaa muita heidän tarpeistaan, tunteistaan ja oikeuksistaan piittaamatta. Tällaista tapahtuu jatkuvasti kaikkialla yhteiskunnassa, kodeissa, työpaikoilla ja erilaisissa yhteisöissä. Lapsiin kohdistuvana passiivisena rakenteellisena väkivaltana voidaan pitää yhteiskunnassa sellaisia säädöksiä, käytäntöjä ja normeja, joissa ei oteta huomioon lapsen oikeuksia ja kehitysmahdollisuuksia.

Sosioekonominen väkivalta

Sosioekonomista väkivaltaa on esimerkiksi se, että lapset kiristävät toisiltaan rahaa, likaavat vaatteita ja koulukirjoja, rikkovat polkupyörän ja estävät kotiin menon. Passiiviseksi

sosioekonomiseksi väkivallaksi voidaan kutsua heitteillejättöä, kun avuttomalle ihmiselle ei järjestetä asuntoa ja toimeentulomahdollisuuksia.

(lähde thl.fi)

14.2 Väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisy

Koulun toimintakulttuuri painottaa toisen ihmisen arvostusta, kunnioitusta sekä psyykkistä ja fyysistä koskemattomuutta. Kiusaamista, väkivaltaa ja sillä uhkailua ei hyväksytä missään tilanteissa eikä kenenkään osalta. Poliisin pitämällä laillisuuskasvatustunneilla selvitetään väkivallan ja pahoinpitelyn käsitteitä, tekojen seurauksia jne.

Henkilökuntaan kohdistuvasta väkivallasta tai väkivallan uhkasta ilmoitetaan esimiehelle sekä kirjallisesti myös palvelualueen päällikölle, työsuojeluvaltuutetulle ja työsuojelupäällikölle uhka- ja väkivaltatilanteiden ilmoituslomakkeella. Ulkopuolisen henkilön aiheuttama väkivalta tai väkivallan uhka ilmoitetaan aina poliisiviranomaiselle.

Koulun arjessa oppituntien ulkopuoliset tilanteet ovat otollisimpia väkivallan syntymiselle. Valvonta eri tilanteissa on erityisen tärkeää, jotta väkivaltaan johtaviin tapahtumiin voidaan puuttua heti alkuvaiheessa. Ennen koulupäivää, välitunneilla ja koulupäivän jälkeen opettajat ja koulunkäyntiavustajat valvovat vuorolistan mukaan oppilaiden toimintaa sekä käytävillä että piha-alueella.

Epäilyttävistä vieraista ilmoitetaan heti rehtorille tai vararehtorille. Päihtyneenä koulualueelle tullut ohjataan vähintään kahden henkilökuntaan kuuluvan toimesta pois koulualueelta. Mikäli päihtyneenä tai ilmeisesti huumausaineiden vaikutuksen alaisena oleva vieras henkilö käyttäytyy uhkaavasti, hälytetään poliisi.

14.3. Väkivallan tunnistaminen

Henkilökunnan tulee tunnistaa väkivaltaa ennakoivia piirteitä henkilöissä ja heidän viestinnässään. Merkit voivat olla esimerkiksi seuraavia:

- vihan hallinnan ongelmat ja muiden syyttely
- muutokset käytöksessä
- kiinnostus väkivaltaan ja sitä sisältävään mediaan ja musiikkiin
- uhkauksen vuotaminen, tihkuminen ("leakage"); vuotaminen on yksi tärkeimmistä tulevasta väkivallanteosta kertovista vihjeistä.

Vuotamisella tarkoitetaan sitä, että joku tarkoituksellisesti tai vahingossa paljastaa tunteitaan, ajatuksiaan, fantasioitaan, asenteitaan tai aikomuksiaan, jotka ennakoivat väkivallantekoa. Keskeistä on, että väkivalta tuntuu olevan jollain tavoin läsnä kaikessa henkilön toiminnassa ja viestinnässä. Vuotamiseen voi kuulua hienovaraisia uhkauksia, kerskumista, vihjailua, ennusteita ja ”viimeisiä aikarajoja”.

Väkivallanteon ennusmerkkejä voidaan kertoa keskusteluissa ja huulenheitossa sekä kirjoittaa tarinoihin, ainekirjoituksiin, päiväkirjamerkintöihin, runoihin, kirjeisiin ja lauluihin. Niitä voidaan piirtää piirustuksiin, piilottaa ”rallatuksiin”, tatuoida ja videoida.

Ennakoivat merkit voivat olla myös epätoivoinen avunpyyntö.

- muutokset koulumenestyksessä tai sitoutumisessa koulutyöhön
- merkit masennuksesta
- ulkopuolisuuden ja paremmuuden tunne sekä empatian puute
- huomionhakuisuus
- huonot yleiset sopeutumistaidot
- heikko turhautumiensietokyky
- tunne epäoikeudenmukaisesta kohtelusta
- narsistiset piirteet ja vääristynyt käsitys omista oikeuksista
- suvaitsemattomuus
- negatiiviset roolimallit
- seurustelusuhteen puuttuminen tai epäonnistuminen.

Opetushallituksen suosituksia perusopetukseen sekä lukiokoulutukseen:

- Oppilaita ja huoltajia tulisi informoida siitä, että oppilaiden pitää aina kertoa havaitsemansa uhkaukset koulun henkilökunnalle.
- Oppilaita rohkaistaan kertomaan koulun henkilökunnalle, jos he huomaavat jonkun ilmaisevan puheessaan, kirjoituksissaan tai muutoin väkivallanteon aikeita tai kouluväkivallan ihannointia.
- Jos oppilas tekee uhkauksia, niistä kerrotaan aina hänen huoltajilleen.
- Kouluihin tulee nimetä turvahenkilöstö, joka koulutetaan käsittelemään ja arvioimaan kouluun kohdistuvia uhkauksia.
- Perustetaan säännöllisesti kokoontuvia paikallisia viranomaistyöryhmiä ja lisätään koulujen, poliisin ja muiden viranomaisten yhteistyötä.

(Opetushallitus, 2022)

15. Kriisi-, uhka- ja vaaratilanteet

Uhka- ja väkivaltatilanteiden toimintaohjeet löytyvät myös Sivistystoimen kriisisuunnitelmasta, Simon koulun ja lukion pelastussuunnitelmasta sekä Maksniemen koulun pelastussuunnitelmasta. Poliisi on myös jakanut oppilaitoksiin ohjeen poliisin ja koulujen välisestä yhteistyöstä (ks. luku 14).

15.1. Toiminta uhka- ja vaaratilanteissa

Koulussa harjoitellaan lukuvuosittain uhkatilannetta sisälle suojautumisen varalta. Henkilökunta ohjeistetaan toimimaan mahdollisissa väkivalta- ja uhkatilanteissa.

Henkilökunnan ohjeistus uhkatilannetta varten:

Jos jotakin uhataan aseella tai henkilökunnan jäsen on samassa tilassa aseistetun henkilön kanssa:

- Arvioi tilanne. Onko kyseessä välitön uhka?
- Selvitääkö tilanteesta omin toimenpitein vai tarvitaanko ulkopuolista apua?
- Evakuoï alue ja eristä uhkaava henkilö (mikäli mahdollista)
- Neuvottele uhkaavan henkilön kanssa rauhallisesti. Pidä turvallinen välimatka. Älä tee mitään äkkinäistä. Älä uhkaa henkilöä.
- Katso, miten voit itse suojautua.
- Ilmoita tilanteesta poliisille
- Ilmoita tilanteesta rehtorille

Jos tiedetään, että rakennuksessa on ase tai talossa on aseistettu henkilö:

- Arvioi tilanne
- Ilmoita tilanteesta poliisille ja rehtorille
- Tehdään sisälle suojautumishälytys
- Poliisien saavuttua heille kerrotaan kaikki mitä tiedetään. Poliisi ohjeistaa miten toimitaan.
- Kriisiviestintä kuuluu rehtorille

Kouluissa on laadittuna pelastautumissuunnitelmat.

15.2. Toiminta kriisitilanteissa

Kunnan sivistystoimella on laadittuna kriisityön opas, joka ohjeistaa henkilöstöä kriisitilanteiden hallinnassa.

